1. Introducere

Actualizarea documentaţiei „Actualizare Plan de Amenajare a Teritoriului Judeţean Arad" (P.A.T.J. ARAD) se înscrie în eforturile Consiliul Judeţean Arad de îndeplinire a atribuţiilor ce-i revin în conformitate cu art. 21 şi 22 din Legea nr. 350/2001 privind amenajarea teritoriului şi urbanismul, în sensul coordonării activităţii în acest domeniu la nivel judeţean şi al asigurării elaborării şi aprobării Planului de amenajare a teritoriului judeţean, care potrivit legii, se actualizează periodic la 10 ani. Prevederile noului P.A.T.J. vor deveni obligatorii pentru documentaţile de amenajarea teritoriului şi urbanism care le detaliază.

Planul de amenajare a teritoriului judeţean (P.A.T.J. Arad) este o documentaţie cu caracter director, ce are ca scop transpunerea spaţială a programului de dezvoltare economică şi socială, culturală şi instituţională a judeţului, elaborat de catre autorităţile judeţene, pentru teritoriul pe care il gestionează. Principalele obiective vizate în cadrul planului de amenajare a teritoriului judeţean se referă la: dezvoltarea economică şi socială echilibrată, îmbunătăţirea calităţii vieţii colectivităţilor umane, gestionarea responsabilă a resurselor naturale şi protecţia mediului, utilizarea raţională a teritoriului.

Documentaţia a fost elaborată pe parcursul a patru etape.

Într-o primă etapă, anterior elaborării documentaţiei propriu-zise, a fost realizată o bază de date integrate şi au fost elaborate o serie de studii de fundamentare:

Studii cu caracter analitic:

- *Studiu privind zonele de risc tehnologic, la alunecări de teren, cutremure şi inundaţii în judeţul Arad.*
- *Studiu privind căile majore de comunicaţii şi transport în judeţul Arad.*

Studii cu caracter prospectiv:

- *Prognoza privind evoluţia populaţiei în judeţul Arad.*
- *Prognoza privind evoluţia activităţilor în judeţul Arad.*

În cea de-a doua etapă au fost elaborate *Analiza situaţiei existente, identificarea elementelor care condiţionează dezvoltarea cu evidenţierea problemelor, a disfuncţionalităţilor, a tendinţelor şi identificarea zonelor cu potenţial natural sau cultural*, urmată de *Diagnosticul prospectiv şi general.*

În această etapă au fost evidenţiate, pe domenii şi componente analizate, aspecte legate de punctele forte ale teritoriului, oportunităţi şi riscuri precum şi elemente prioritare pentru dezvoltarea echilibrată şi implicaţiile spaţiale în teritoriul judeţului Arad.

În cea de-a treia etapă a fost elaborată *Strategia de dezvoltare teritorială a judeţului Arad.* Strategia de dezvoltare spaţială a judeţului este orientată către atingerea celor trei ţinte care asigură coeziunea economică, socială şi teritorială, creşterea competitivităţii şi anume: dezvoltarea policentrică şi noi relaţii urban - rural, accesul egal la infrastructuri şi cunoaştere şi dezvoltarea durabilă, managementul prudent al resurselor naturale şi al patrimoniului.

În cea de-a patra etapă a fost elaborat *Planul de acţiune pentru implementarea prevederilor P.A.T.J. Arad - politici publice teritoriale, programe şi proiecte.*

Strategia de dezvoltare teritorială cu direcţiile şi priorităţile de dezvoltare a judeţului stabilite în baza diagnosticului, vor asigura eliminarea/reducerea decalajelor de dezvoltare.

Documentaţia de faţă va reprezenta un instrument necesar venit în sprijinul organismelor coordonatoare locale, cu ajutorul căruia vor stabili şi vor ierarhiza problemele care afectează principalele procese şi fenomene existente la nivelul judeţului Arad. Astfel lucratea PATJ Arad va

contura măsurile optime privind aspectele reţelei de localităţi, cu efecte asupra limitării mobilităţii urbane, a exploatării şi gestionării judicioase a resurselor, a îndepărtării factorilor de risc, a dezvoltării armonioase şi continue a mediului natural şi antropic, în scopul încurajării unei autonomii locale în coordonarea şi gestionarea dezvoltării durabile a acestui judeţ, situat în Regiunea de Dezvoltare Vest.

Documentaţia are o etapă distinctă care cuprinde **informarea şi consultarea populaţiei,** prin asigurarea unei transparenţe a procesului de elaborare.

Pe tot parcursul elaborării P.A.T.J. Arad au avut loc consultări şi discuţii cu specialişti din cadrul Consiliului Judeţean Arad, precum şi din partea altor organisme locale, corespunzătoare domeniilor abordate în cadrul lucrării, pentru fiecare etapă, conform graficului de desfăşurare al proiectului.

2. Strategia de dezvoltare spaţială a judeţului Arad

Strategia a stabilit obiectivul strategic general, obiectivele sectoriale şi specifice pentru domeniile ţintă identificate ca prioritare pentru intervenţie. Acestea vizează dezvoltarea teritoriului pe termen lung şi indică direcţiile clare de dezvoltare prin valorificarea potenţialului natural, material şi uman propriu inclusiv cooperarea interjudeţeană şi transfrontalieră urmărind eliminarea/reducerea decalajelor dintre situaţia actuală şi cea dorită. Aceste obiective răspund atât necesităţii de reducere a dezechilibrelor în dezvoltarea teritorială a judeţului şi asigurării unui nivel de dotări minimal stabilit prin lege, cât şi valorificării posibilităţilor de creştere a nivelului de trai a locuitorilor, în condiţiile respectării principiului durabilităţii.

Strategia de dezvoltare spaţială a judeţului cuprinde şi propuneri privind cadrul instituţional de implementare, monitorizare a măsurilor prevăzute, cât şi de evaluare a rezultatelor şi de actualizări periodice ale documentaţiei

Figura nr. 1: Planul de obiective al Strategiei de Dezvoltare Spaţială a Judeţului Arad – domenii ţintă

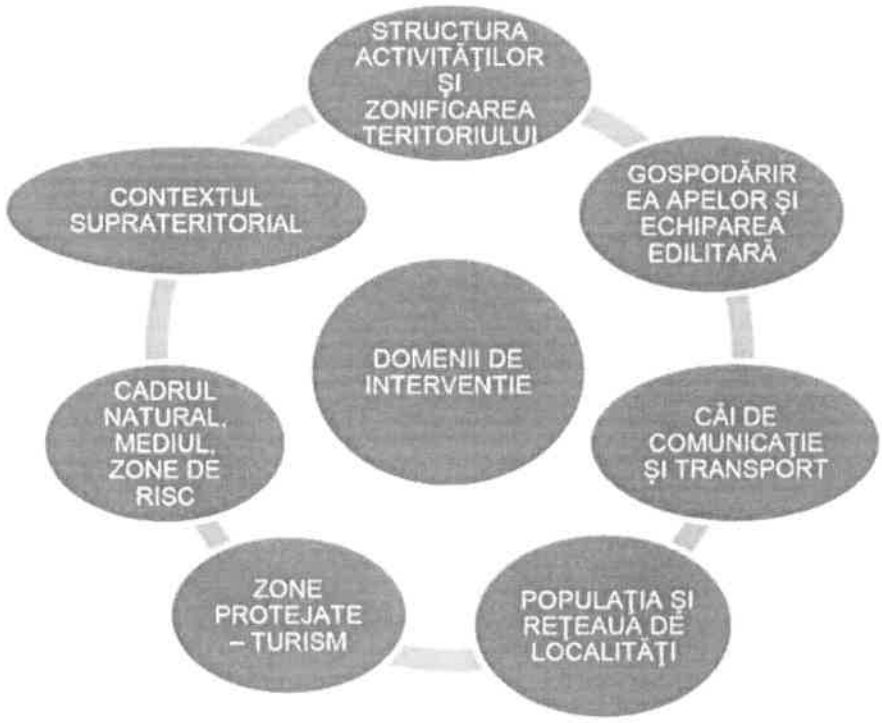

Sursa datelor: elaboratorii documentaţiei

Planul de obiective aferent domeniilor strategice este structurat pe domenii ţintă şi corelat

unui program de măsuri ce punctează pe niveluri teritoriale de intervenție răspunsuri către îndeplinirea obiectivelor propuse. Programul de măsuri reprezintă un set coerent și corelat de propuneri de dezvoltare/organizare spațială a teritoriului, structurat pe etape și responsabilități, în condițiile legii, ce cuprinde inclusiv măsuri necesare pentru prevenirea, reducerea și compensarea efectelor negative asupra mediului.

Figura nr. 2: Schema de realizare a planului de obiective

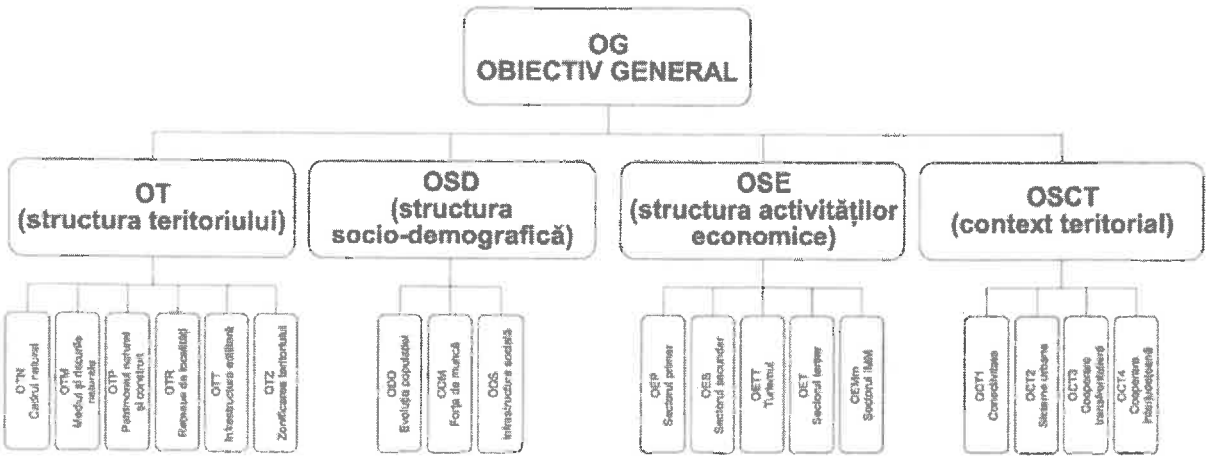

2.1. Viziunea de dezvoltare a județului Arad

Viziunea pentru dezvoltare a județului Arad a fost și va fi și în viitor concentrată pe creșterea economică ca rezultat al dezvoltării relației dintre educație, inovare și sectoarele economiei locale specializate funcțional și inteligent la nivelul județului. De asemenea interesul pentru calitatea locuirii în comunitățile județului Arad va fi primordial, înțelegând prin aceasta un mediu de viață curat și civilizat, ofertant pentru petrecerea timpului liber, susținut de o infrastructură modernă și de accesul la servicii publice de bună calitate.

Viziunea de dezvoltare a județului Arad pentru perioada 2021-2027 cu orizont anul 2030 se bazează pe strategiile de dezvoltare anterioare ale județului precum și pe anumite elemente ce decurg din strategia teritorială a regiunii de Vest:

"Județul Arad – principala poartă de acces a României dinspre și spre Europa de Vest – teritoriu cu specializare funcțională și inteligentă, inovativ și sustenabil, bazat pe creștere economică susținută datorată promovării inovării, digitalizării și creativității la toate nivelurile precum și pe o dezvoltare teritorială echilibrată a infrastructurii care asigură tuturor locuitorilor conectivitate și acces echitabil la servicii, sănătate și educație"

2.2. Obiectivul strategic general al P.A.T.J. Arad

Pentru orizontul anilor 2030 Obiectivul strategic general al Planului de Amenajare a Teritoriului Județean Arad este:

"Dezvoltarea durabilă a județului Arad ca un teritoriu cu specializare funcțională și inteligentă, inovativ și sustenabil, bazat pe creștere economică susținută pentru o dezvoltare teritorială echilibrată care să asigure o conectivitate eficientă, durabilă prin utilizarea superioară a resurselor locale, precum și prin promovarea mai susținută a resurselor regenerabile".

2.3. Obiective domenii țintă, obiective/sub-obiective sectoriale

Obiective domeniu țintă OT Structura teritoriului

Obiectivul sectorial Mediu

OTM - *Obiectivul sectorial al domeniului mediului și patrimoniu natural: Reducerea impactului la nivel județean al schimbărilor climatice, promovarea adaptării la schimbările climatice, prevenirea și gestionarea riscurilor naturale*

OTMr - Sub-obiectivul sectorial Riscuri: Îmbunătățirea capacității de atenuare a schimbărilor climatice și de adaptare a județului la riscuri naturale asociate schimbărilor climatice

OTMa – Sub-obiectivul sectorial Aer: Reducerea poluării aerului

OTMb – Sub-obiectivul sectorial biodiversitate: Îmbunătățirea protecției naturii și a biodiversității, dezvoltarea infrastructurii verzi

Obiectivul sectorial Patrimoniu OTP

OTPn - Sub-obiectivul sectorial al domeniului patrimoniu construit: Protecția si conservarea ariilor naturale protejate, valorificarea resurselor naturale, în corelare cu controlul proceselor generate de antropizare

OTPc - Sub-obiectivul sectorial patrimoniu construit: Cercetarea, restaurarea, protejarea și valorificarea patrimoniului construit

OTPi - Sub-obiectivul sectorial patrimoniu imaterial: Consolidarea patrimoniului material și imaterial prin susținerea exercitării obiceiurilor și meșteșugurilor tradiționale

OTPp - Sub-obiectivul sectorial peisaj: Protejarea și valorificarea peisajului și diminuarea impactului negativ asupra acestuia

Obiectivul sectorial Rețeaua de localități OTR

OTR - *Obiectivul sectorial rețeaua de localități: O rețea de localități echilibrată și autonomă, promovată printr-un parteneriat privind coordonarea și gestionarea dezvoltării durabile în spațiul județean. Relații armonioase între localități și teritoriu pe baza principiilor privind dezvoltarea durabilă, echilibrarea internă, deschiderea spre exterior, valorificarea potențialului existent, complementaritatea funcțională și sporirea autonomiei locale*

Obiectivul sectorial Infrastructura tehnică OTT

OTTa - Sub-obiectivul sectorial gospodărire ape: Creșterea calității locuirii

OTTf - Sub-obiectivul sectorial îmbunătățiri funciare: Prevenirea, protecția, refacerea și sporirea potențialului agricol

OTTm - Sub-obiectivul sectorial căi comunicații: Dezvoltarea unei mobilități durabile, inteligente și intermodale la nivelul județului Arad, inclusiv îmbunătățirea conectării la rețelele TEN-T și a mobilității transfrontaliere

OTTe - Sub-obiectivul sectorial alimentare cu energie electrică: Asigurarea accesului la energie electrică pentru toți consumatorii

OTTt - Sub-obiectivul sectorial alimentare cu energie termică: Creșterea eficienței energetice a alimentării cu energie termică

OTTg - Sub-obiectivul sectorial alimentare cu gaze naturale: Dezvoltarea Sistemului Național de Transport gaze naturale în județul Arad

OTTc - Sub-obiectivul sectorial telecomunicații: Dezvoltarea infrastructurii de telecomunicații

OTTd - Sub-obiectivul sectorial telecomunicații: Dezvoltarea unui sistem integrat de gestionare a deșeurilor, eficient din punct de vedere economic, care să asigure protecția sănătății populației și a mediului

Obiectivul sectorial Zonificarea teritoriului OTZ

OTZ - *Obiectivul sectorial zonificarea teritoriului: Dezvoltarea durabilă a zonelor funcționale din județ, bazate pe cooperare, competitivitate și inovare, cu scopul de a atenua dezechilibrele de dezvoltare teritorială*

Obiective domeniu țintă OD Socio-demografie

Obiectivul sectorial demografie ODD

ODD - *Obiectivul sectorial demografie: Optimizarea structurii socio-demografice prin creşterea nivelului de trai şi a calităţii vieţii populaţiei judeţului*

Obiectivul sectorial forța de muncă ODM

ODM - *Obiectivul sectorial forța de muncă: Adaptarea ofertei de educație și formare profesională la dinamica pieței muncii și la provocările inovării și progresului tehnologic*

Obiective domeniu țintă OE Activități economice

OE - Obiectivul domeniu țintă Activități economice: Dezvoltarea economică competitivă, performantă și inovativă, care să valorifice eficient și durabil resursele din teritoriu, cu un mediu de afaceri prosper și flexibil care se adaptează permanent la noile provocări

Obiectivul sectorial sectorul primar OEP

OEP - *Obiectivul sectorial sectorul primar: Valorificarea eficientă și durabilă a resurselor și identificarea de noi piețe de desfacere a produselor*

OEPa - Sub-obiectivul sectorial Agricultură, zootehnie, pomicultură: Dezvoltarea unei agriculturi ecologice și susținerea antreprenorilor / fermierilor pentru creșterea performanțelor și desfacerea producției obținute

OEPS - Sub-obiectivul sectorial Silvicultură: Protejarea fondului silvic și integrarea în activități de eco-turism

OEPv - Sub-obiectivul sectorial Viticultură: Dezvoltarea segmentului viticol, promovarea resurselor viticole și integrarea acestora în activități de turism

OEPp - Sub-obiectivul sectorial Piscicultură și acvacultură: Dezvoltarea segmentului piscicol și extinderea activității piscicole la nivel teritorial

Obiectiv sectorial sectorul secundar OES

OES - *Obiectivul sectorial sectorul secundar: Valorificarea resurselor în condiții de eficiență și durabilitate și creșterea competitivității și performanței în teritoriu*

OESm - Sub-obiectivul sectorial Industria extractivă: Valorificarea eficientă a resurselor subsolului

OESp - Sub-obiectivul sectorial Industria prelucrătoare: Creșterea competitivității economice, a performanței și inovării in industria prelucrătoare, ca factor de progres în economie

OESe - Sub-obiectivul sectorial Industria energiei electrice, termice, gaze naturale: Eficientizarea domeniului și creșterea producției de energie verde

OESc - Sub-obiectivul sectorial Construcții: Creșterea numărului de construcții destinate populației, dar și mediului de afaceri

Obiectiv sectorial sectorul terțiar OET

OET - *Obiectivul sectorial sectorul terțiar: Dezvoltarea serviciilor performante și inteligente, inclusiv turismul sustenabil*

OETt - Sub-obiectivul sectorial Turism: Valorificarea durabilă a potențialului turistic existent, a resurselor și infrastructurii aferente

OETcdi - Sub-obiectivul sectorial Cercetare-Dezvoltare Inovare: Dezvoltarea segmentului de cercetare-dezvoltare cu integrarea factorului de inovare în sectorul productiv și de servicii

OETc - Sub-obiectivul sectorial Comerț: Modernizarea și extinderea activităților comerciale în toate localitățile rurale ale județului

OETs - *Sub-obiectivul sectorial Servicii: Digitalizarea serviciilor publice și private, cu accent pe servicii de sănătate, învățământ, administrație publică, activități transfrontaliere și logistice*

OETtr - Sub-obiectivul sectorial Transport: Modernizarea și extinderea infrastructurii de transport pentru atragerea potențialilor investitori în economie

OETf - Sub-obiectivul sectorial Financiar-bancare: Extinderea și dezvoltarea serviciilor financiar-bancare la nivel teritorial

Obiectiv sectorial mediul de afaceri / IMM-urile OEM

OEM - *Obiectivul sectorial mediul de afaceri / IMM-urile: Susținerea în dezvoltare a mediului de afaceri privat*

Obiective domeniu țintă OCT Contextul teritorial

OCT - Obiectivul domeniu țintă Contextul teritorial: Integrarea și conectarea Județului Arad – ca principală poartă de acces în țară dinspre Europa de Vest – la principalele coridoare de transport din rețeaua TEN-T și racordarea la centre urbane europene și regionale precum și creșterea mobilității durabile în interiorul acestula.

3. Elemente strategice pentru domeniul țintă Contextul teritorial din cadrul PATJ Arad

3.1. Obiectivul strategic sectorial

Cooperarea între centrele urbane pentru dezvoltarea complementarității funcționale este singura posibilitate pentru asigurarea de piețe viabile si menținerea serviciilor si instituțiilor economice la standarde cât mai dezvoltate.

Obiectivul domeniului contextului teritorial (OCT) - Integrarea și conectarea Județului Arad – ca principală poartă de acces în țară dinspre Europa de Vest – la principalele coridoare de transport din rețeaua TEN-T și racordarea la centre urbane europene și regionale precum și creșterea mobilității durabile în interiorul acestuia.

"Orașele portal" care asigură accesul la teritoriul UE pot include de asemenea orașe mai mici (cum este și municipiul Arad), dar care sunt centre regionale active și care pot revitaliza regiunile rurale aflate în stagnare. "Orașele portal" pot include și regiunile metropolitane amplasate periferic care își pot valorifica unele avantaje specifice (ex. costul scăzut al forței de muncă, legături cu centre economice din afara Europei sau cu state ne-membre).

În zonele de graniță, așa cum este și cazul județului Arad, rețele de cooperare transfrontalieră între orașe pot asigura modalități de depășire a dezavantajelor de dezvoltare. Competitivitatea acestor zone transfrontaliere (județele Csongrád și Békés din partea maghiară, respectiv Arad și Timiș din partea română) depinde, deci de aplicarea politicilor de diversificare a bazei lor economice. În același timp, perspectivele zonelor rurale înconjurătoare se bazează pe competitivitatea orașelor. Bunăstarea materială și socială a orașelor este, de aceea, un factor important pentru dezvoltarea socială, de mediu și economică.

Perspectiva regională include parteneriatul dintre orașele de orice mărime și zonele înconjurătoare. Aceste două entități - ce formează zona de intrare în țară (Arad și Timișoara) - sunt responsabile în tandem pentru dezvoltarea viitoare a acestui areal de graniță. Orașele aflate în regiuni rurale (Ineu, Lipova, Sebiș) au o funcțiune importantă - ca motor al creșterii pentru dezvoltarea economiei județene. În zonele rurale cu puține localități, orașele pot oferi anumite standarde în asigurarea cu infrastructuri si servicii, ele pot atrage activități economice. În acest tip de zone, este foarte importantă prezervarea structurii (rețelei) de localități si a peisajului cultural.

Așadar, perspectiva supra-regională se referă la o posibilă separare marcată între zonele urbane și metropolitane (propunerea axei de polarizare Timișoara – Arad) pe de o parte, și regiunile rurale pe de altă parte. În acest caz parteneriatul urmărește obținerea unui echilibru între diversele interese la scară macro-teritorială, luându-se în considerație interesele economice și de mediu, precum și aspectele sociale ale întregului areal.

3.2. Obiective specifice

Obiectivele specifice pentru domeniul țintă – contextul teritorial – corespund problemelor și disfuncționalităților identificate (în etapele precedente ale PATJ Arad) și trebuie să se încadreze în obiectivele strategice generale. Totodată obiectivele specifice au fost corelate cu strategiile naționale, regionale sau locale, precum și cu cele sectoriale.

Obiectivele specifice propuse în cadrul PATJ Arad au avut la bază o serie de documentații și strategii elaborate (Strategia Integrată de Dezvoltare Urbană a Municipiului Arad pentru perioada 2014-2030, Studiul de potențial privind dezvoltarea la nivelul municipiilor Timișoara și Arad - axa de polarizare Timișoara – Arad) și au fost – pentru domeniul contextului teritorial – următoarele opt:

- **OCT1**. Îmbunătățirea conectării județului Arad la rețelele TEN-T din România, Europa Centrală și de Est și la principalii poli urbani din regiune;

- **OCT2**. Consolidarea și confirmarea relațiilor de cooperare de tip transfrontalier a județului în cadrul asocierilor: Euroregiunea Dunăre - Criș - Mureș - Tisa (DKMT) și Programul Interreg VI-A România-Ungaria.
- **OCT3**. Creșterea conectivității teritoriului județului Arad la teritoriul național/regional și cu celelalte județe din regiune și întărirea legăturilor de transport dintre centrele urbane și zonele rurale polarizate;
- **OCT4**. Îmbunătățirea mobilității transfrontaliere durabile, inteligente și intermodale;
- **OCT5**. Asigurarea accesului facil la principalele obiective economice și turistice din județ;
- **OCT6**. Consolidarea ca aglomerație urbană a Sistemului urban Timişoara-Arad ca principală poartă de intrare în România şi hub regional de transport;
- **OCT7**. Întărirea rolului regional și județean al orașelor mici si mijlocii prin zonele de cooperare și prin constituirea zonelor periurbane a acestor localități;
- **OCT8**. Constituirea zonei periurbane/metropolitane a municipiului Arad, ca parte a sistemului urban Timișoara-Arad.

3.3. Planul de măsuri de dezvoltare teritorială (corelat cu setul de obiective)

Pentru cele opt obiective specifice propuse pentru domeniul contextului teritorial, în cadrul PATJ Arad, pe care le-am prezentat mai sus, în cadrul acestei etape, au fost formulate măsurile de dezvoltare după cum urmează:

Pentru **OCT1. Îmbunătățirea conectării județului Arad la rețelele TEN-T din România, Europa Centrală și de Est și la principalii poli urbani din regiune**, au fost formulate trei măsuri de dezvoltare:

- **MCT1.1** - Dezvoltarea rețelei de drumuri și căi ferate rapide care să asigure legătura la infrastructura majoră TEN-T la nivel trans-județean, trans-regional și trans-frontalier
- **MCT1.2** - Amplificarea direcțiilor de dezvoltare şi a obiectivelor majore din Master Planul General de Transport al României
- **MCT1.3** - Extinderea şi conectarea rețelelor de transport proprii cu cele trans-europene și transfrontaliere;

Pentru **OCT2. Consolidarea și confirmarea relațiilor de cooperare de tip transfrontalier a județului în cadrul asocierilor: Euroregiunea Dunăre - Criș - Mureș - Tisa (DKMT) și Programul Interreg VI-A România-Ungaria**, au fost formulate patru măsuri de dezvoltare:

- **MCT2.1** - Accentuarea și consolidarea conectivității si accesibilității transnaționale
- **MCT2.2** - Oportunități de dezvoltare accentuate prin participarea în cadrul asocierii de cooperare de tip transfrontalier Euroregiunea Dunăre - Criș - Mureș - Tisa (DKMT)
- **MCT2.3** - Oportunități de dezvoltare accentuate prin participarea în cadrul programului de cooperare de tip transfrontalier Programul Interreg VI-A România-Ungaria.
- **MCT2.4** - Realizarea de proiecte în cadrul Programului de cooperare teritorială europeană transfrontalieră Ungaria - România 2021-2027, privind cooperarea în regiunea de graniță dintre cele două țări, în domeniile infrastructura de transport și de comunicații, protecția mediului înconjurător, dezvoltarea economică și socială

Figura nr. 3: Harta Euroregiunii DKMT

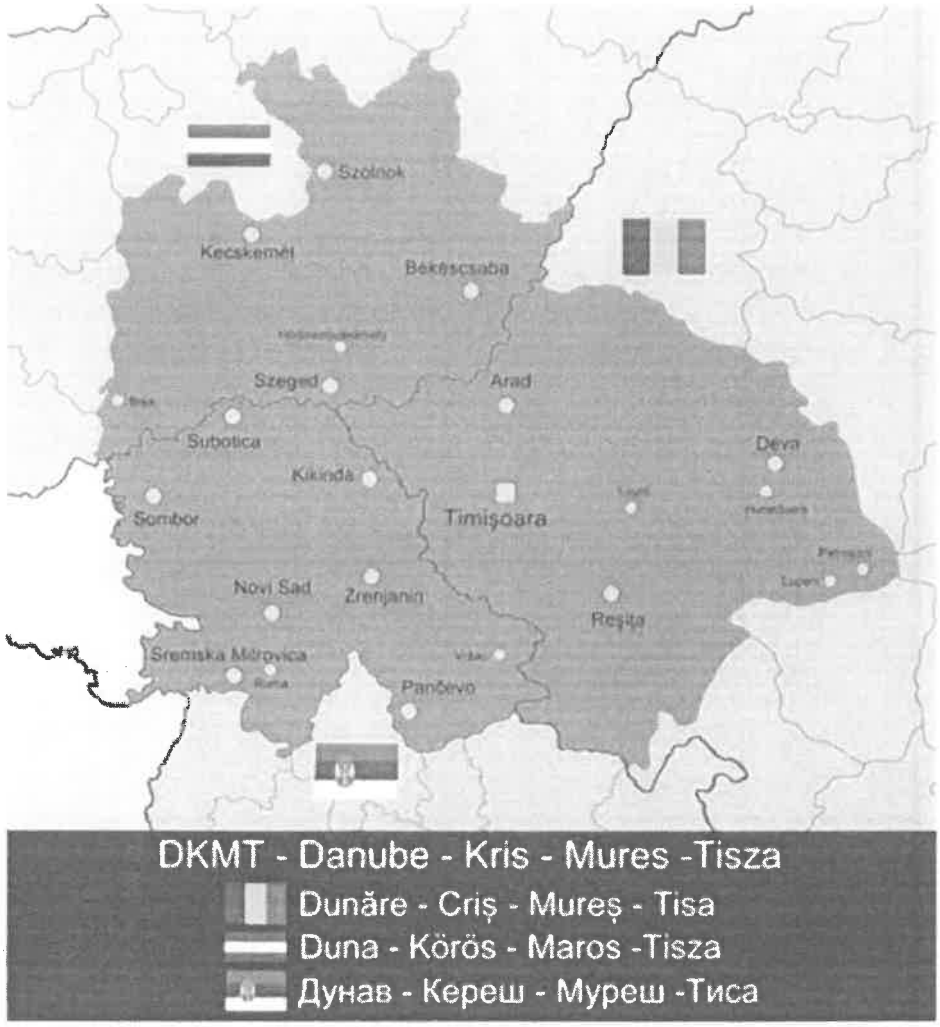

Sursa datelor:
https://en.wikipedia.org/wiki/Danube%E2%80%93Cri%C8%99%E2%80%93Mure%C8%99%E2%80%93Tisa_Euroregion#/media/File:DKMTEuroregion.png

Pentru **OCT3. Creşterea conectivităţii teritoriului judeţului Arad la teritoriul naţional/regional şi cu celelalte judeţe din regiune şi întărirea legăturilor de transport dintre centrele urbane şi zonele rurale polarizate**, au fost formulate trei măsuri de dezvoltare:

- **MCT3.1** - Creşterea gradului de accesibilitate şi îmbunătăţirea condiţiilor de viaţă a locuitorilor din zonele rurale a regiunii;
- **MCT3.2** - Dezvoltarea şi îmbunătăţirea infrastructurii majore a reţelei de transport de interes naţional şi judeţean cu judeţele învecinate:
- **MCT3.3** - Îmbunătăţirea şi refacerea infrastructurilor rutiere pentru facilitarea legăturilor cu zonele rurale

Figura nr. 4: Harta drumurilor din Regiunea Vest propuse pentru finanțare în cadrul Axei Prioritare 6 a POR (2014 - 2020)

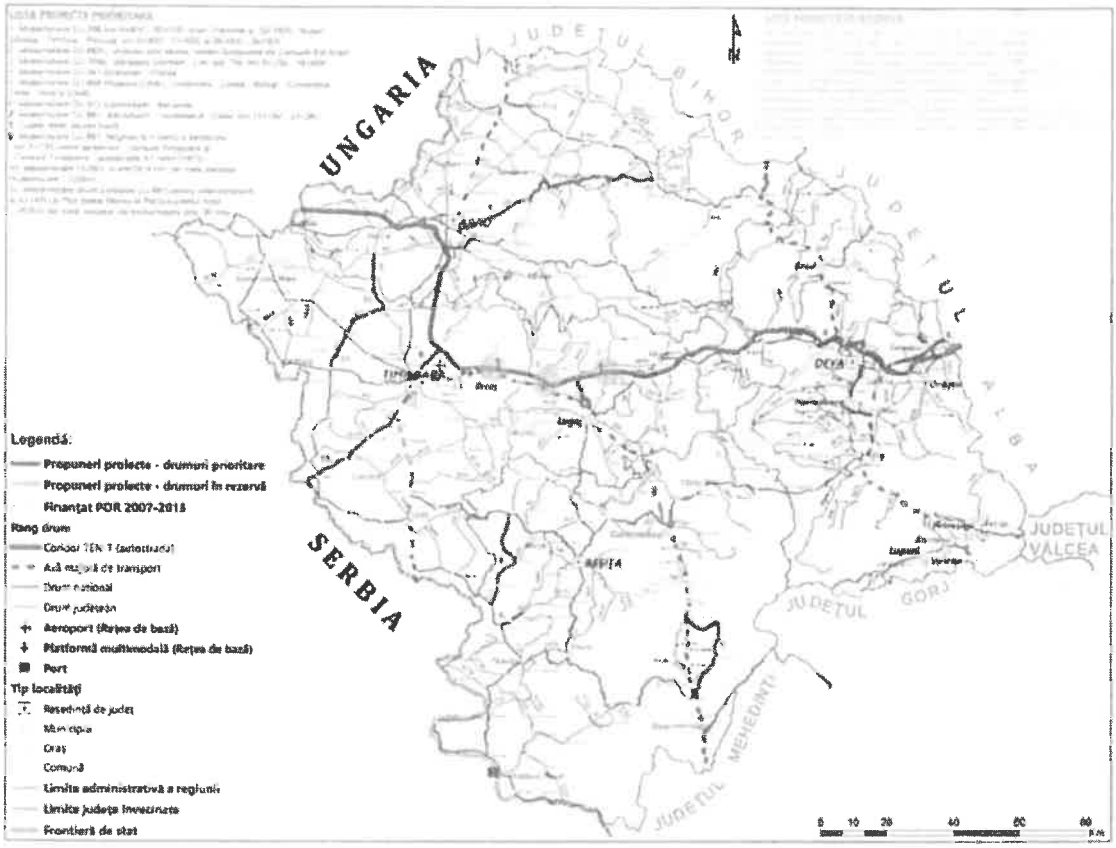

Sursa datelor: Planul pentru dezvoltare Regională a Regiunii vest 2021 - 2027

https://adrvest.ro/wp-content/uploads/2020/07/Analiza-socio-economica-si-SWOT-Planul-de-Dezvoltare-Regionala-PDR-Vest-2021-2027.pdf

Pentru **OCT4. Îmbunătățirea mobilității transfrontaliere durabile, inteligente și intermodale**, au fost formulate două măsuri de dezvoltare:

- **MCT4.1 -** Îmbunătățirea conexiunilor transfrontaliere prin punctele de trecere a frontierei către vest (Ungaria)
- **MCT4.2 -** Reabilitarea drumurilor din zona transfrontalieră de vest a României

Pentru **OCT5. Asigurarea accesului facil la principalele obiective economice și turistice din județ**, au fost formulate patru măsuri de dezvoltare:

- **MCT5.1 -** Dezvoltarea mediului de afaceri, atât din zona municipiului Arad, cât și în zonele de cooperare periurbană/metropolitană ale centrelor urbane majore ale Regiunii Vest
- **MCT5.2 -** Dezvoltarea unui mediu social, cultural și tehnic favorabil și stabil pentru atragerea unui mediu de afaceri propice dezvoltării
- **MCT5.3 -** Realizarea de proiecte în parteneriat cu localități aflate în zone montane (de mediu, culturale, dezvoltare rurală, turism)
- **MCT5.4 -** Realizarea de proiecte de dezvoltare rurală cu localități din județele vecine pe zone rurale cu caracteristici comune: zona Câmpia de Vest, Zona Munților Apuseni

Pentru **OCT6. Consolidarea ca aglomerație urbană a Sistemului urban Timișoara-Arad**

ca principală poartă de intrare în România şi hub regional de transport, au fost formulate trei măsuri de dezvoltare:

- **MCT6.1** - Constituirea şi legiferarea Sistemului urban Timişoara-Arad ca poarta de intrare în România
- **MCT6.2** - Relaţii de întărire a centralităţii în plan regional a sistemului urban Timişoara-Arad, prin asumarea rolului de coordonare în sistemele regionale transfrontaliere şi naţionale
- **MCT6.3** - Sistemul Urban Timişoara – Arad: metropolă europeană şi hub regional de transport;

Pentru **OCT7. Întărirea rolului regional şi judeţean al oraşelor mici si mijlocii în reţeaua urbană naţională şi regională prin zone de cooperare şi prin constituirea zonelor periurbane ale acestor localităţi**, au fost formulate patru măsuri de dezvoltare:

- **MCT7.1** - Asocierea voluntară pe baza limitelor administrative a principalilor poli urbani din regiune
- **MCT7.2** - Creşterea nivelului de urbanitate în centrele cu rol regional
- **MCT7.3** - Realizarea centurilor ocolitoare a oraşelor, cu un impact cat mai puţin dăunător mediului înconjurător;
- **MCT7.4** - Creşterea confortului urban a tuturor localităţilor regiunii, printr-o eficienţă sporită a dotărilor şi echipamentelor acestora, importante la nivelul judeţului pentru a putea juca un rol important şi la nivel transfrontalier;

Figura nr. 1 - Categorii de poli în Regiunea Vest, cu localizarea municipiului Arad

Sursa datelor: Regiunea Vest - Dezvoltare urbana versiunea 2014

https://www.adrvest.ro/attach_files/Regiunea%20Vest%20%20Dezvoltare%20urbana%20versiunea%202014.pdf

Pentru **OCT8. Constituirea zonei periurbane/metropolitane a municipiului Arad, ca parte a sistemului urban Timișoara-Arad,** au fost formulate patru măsuri de dezvoltare:

- **MCT8.1 -** Constituirea Zonei periurbane/metropolitane a municipiului Arad
- **MCT8.2 -** Identificarea criteriilor și UAT-urilor care vor face parte din asocierea voluntară pentru zona periurbană/metropolitană a municipiului Arad
- **MCT8.3 -** Creşterea nivelului de dezvoltare socio-economică şi a gradului de dotare cu servicii de tip urban a municipiului Arad pentru îndeplinirea rolului teritorial de Rang II, conform PATN Secțiunea IV Reţeaua de localităţi şi a propunerii de pol de importanță supraregională
- **MCT8.4 -** Dezvoltarea parteneriatului dintre municipiul Arad şi municipiul Timişoara în scopul realizării relațiilor de complementaritate economică- socială-mediu

4. Programe și proiecte majore

La nivel de județ se constată un interes tot mai mare în atragerea investițiilor în economie. Atragerea investiților în economie este un proces îndelungat, care implică deopotrivă resurse umane, financiare, tehnologie, inițierea proiectelor și concomitent identificarea surselor și fondurilor investiționale prin care se implementează. Deși interesul pentru dezvoltarea și atragerea proiectelor investiționale este crescut în județ, se constată o implementare mai anevoioasă a acestora, existând însă un număr însemnat de proiecte de investiții ce se află încă în stadiul de propunere sau studiu de fezabilitate, neidentificându-se la nivel local o formă fiabilă de finanțare a acestor proiecte.

Din datele furnizate de autoritățile locale din județul Arad, prin consultarea autorităților publice locale din județul Arad, informații furnizate din anul 2021, se înregistrează un număr de peste 563 de proiecte investiționale ce sunt formulate pentru dezvoltarea economiei județului, acestea aflându-se în stadiu de propunere și/sau implementare.

Cele mai multe proiecte investiționale vizează dezvoltarea activităților de servicii și cele de administrație publică locală.

Serviciile de transport și infrastructură specifică acestora sunt servicii cu un grad mare de dezvoltare a proiectelor de investiții. În acest domeniu de activitate sunt realizate un număr de 127 de proiecte, reprezentând 22.6% din totalul proiectelor de investiții formulate la nivel de județ. Remarcabil este faptul că majoritatea proiectelor din segmental serviciilor de transport și infrastructură de drumuri, sunt proiecte ce se află în stadiul de implementare. Un număr de 55 UATB-uri identifică o oportunitate în dezvoltarea acestui tip de proiecte la nivel teritorial.

Proiecte majore dezvoltate în domeniul serviciilor de transport, accesibilității și infrastructurii de drumuri, fac referire la:

- modernizarea infrastructurii de drumuri în zona centurii rutiere de est a municipiului Arad și a comunei Vladimirescu (com. Vladimirescu) și pod peste râul Mureș (com. Vladimirescu – mun. reșed. Arad);
- **drum expres Oradea-Arad și modernizare aeroport din municipiul Arad (mun. reșed. Arad);**
- modernizarea și extinderea infrastructurii de drumuri (buget național și local);
- creșterea accesibilității prin servicii de întreținere a infrastructurii de drumuri;
- construcția infrastructurii de transport în cartierele noi de locuințe (investiții finanțare prin programele FEADR-MADR-AFIR).

Sursele de finanțare prin care se pot implementa serviciile de transport și infrastructură de drumuri aferentă, sunt: PNDL 1, 2 și 3, CNI, PODD-AP2, buget local, bugetul CJ, buget național,

AFIR, PNDR Măsura 7.2, finanțare GAL, FDI, finanțare UE,

Interes crescut în implementarea proiectelor investiționale și propunerea de noi proiecte se realizează în zona **serviciilor edilitare, servicii de utilitate publică și a rețelelor de transport resurse**. Sunt vizate proiecte de modernizare / extindere / construcție a rețelelor de apă potabilă, a rețelelor de canalizare, rețele de epurare a apelor uzate, rețelelor de gaze naturale, rețelelor de iluminat public și cele de energie electrică. În acest segment de servicii sunt implementate și propuse un număr de 121 proiecte de investiții, majoritatea fiind în stadiu de derulare. Aceste proiecte reprezintă 21.5% din totalul proiectelor propuse și/sau derulate la nivel de județ, în anul 2021. Un număr de 51 UATB-uri identifică o oportunitate în dezvoltarea acestui tip de proiecte la nivel teritorial.

Proiecte majore de investiții ce sunt derulate sau propuse în dezvoltarea acestui tip de servicii, fac referire la:

- extinderea/modernizarea rețelelor de gaze naturale (fonduri de mediu, buget de stat, buget local);
- implementarea / extinderea / modernizarea rețelelor de canalizare (fonduri de mediu, FEADR-MADR-AFIR, Compania de apă);
- extinderea / modernizarea rețelelor de canalizare și ape uzate (fonduri de mediu, CNI, MDRAP, PNDR-AFIR, PNDL, buget de stat, buget local);
- extinderea rețelei de apă-canal (PNDR Ms 7.2, PNDL);
- înființarea rețelei de gaze naturale, rețelei de canalizare și epurare ape uzate, înființarea stației de piroliză (fonduri UE, buget județ – CJ, buget local);
- înființare / alimentare / extinderea rețele de gaze naturale (POIM Măsura 8.2, fond UE, buget de stat, buget județ / CJ, buget local);
- extindere magistrală gaze naturale – comunele Ignești și Hășmaș;
- construcția / extinderea modernizarea rețelelor de alimentare cu apă (PNDL2, buget de stat, buget local);
- înființarea / reabilitarea / extinderea rețea de alimentare cu apă (fonduri UE, MLPDA, CNI, PNDL, bugetul local);
- înființarea rețea de canalizare și stații de epurare (fonduri de mediu, PNDL2);
- extindere rețea de canalizare (PNDR 2021-2027);
- extinderea rețelei de canalizare (AFIR);
- extindere / modernizare rețea iluminat public (buget local, buget județean, PNDL, AFM);
- modernizarea iluminatului public (fonduri norvegiene și buget local, fonduri UE prin POR);
- extindere rețea energie electrică (buget local);
- extinderea rețelei de Internet (fonduri UE);
- colectare deșeuri menajere și pomparea apelor uzate (buget local);
- modernizarea rețelei energetice în orașul Pecica (buget local și fonduri private).

Majoritatea proiectelor investiționale din segmental serviciilor de utilitate publică, sunt dezvoltate prin instrumente financiare care provin din surse ca: bugetul de stat, bugetul județean, bugetul local, fonduri UE prin POR și alte programe, fonduri norvegiene, MLPDA, CNI, PNDL, fonduri de mediu, FEADR, MADR, AFIR, Compania de apă, etc.

Atragerea investițiilor se realizează în proiecte ce prevăd dezvoltarea și modernizarea serviciilor administrative la nivel local. Aceste investiții provin în cea mai mare parte de la bugetele

locale. La nivel de județ, 12.1% (68 proiecte derulate / propuse) sunt proiecte care susțin dezvoltarea și modernizarea infrastructurii și serviciile din administrația locală. Un număr de 37 de UATB-uri din județ afirmă că dezvoltă și au identificat surse de finanțare pentru acest segment investițional.

Proiecte majore de investiții ce sunt derulate și/sau propuse a se realiza în domeniul administrației publice locale, fac referire la:

- amenajarea / modernizarea spațiilor publice (buget local);
- investiții ce vizează creșterea calității vieții prin amenajarea spațiilor verzi și locuri de petrecere a timpului liber si recreere (buget local, fonduri UE prin POR);
- regenerare urban – crearea spațiilor verzi la nivel local (buget local, POAT, PNDR);
- înființarea unui centru comunitar pentru documentare tehnica a populației din localitate (fond UE-POR);
- regularizare văii și râului Cleciova – Canalul Morilor (fond UE);
- înființarea platformelor de selecție a gunoiului (buget local);
- modernizarea / extinderea / reabilitarea sediu primărie (buget local, CNI);
- digitalizare serviciilor din administrația locala (buget local și alte surse de finanțare);
- alte servicii destinate modernizării serviciilor și infrastructurii administrației locale (AFIR, PNDL, fonduri UE, buget local, buget județean);
- construcția sediului de primărie pentru mediul rural (FEADR-AFIR);
- modernizarea infrastructurii locale (PNDR Ms7.2);
- construcția de platforme pentru depozitarea gunoiului provenit din gospodării și din dejecția animalelor (fonduri BIRD);
- construcția infrastructurii necesare și înființarea centrelor sociale și de permanență, pentru persoanele cu nevoi speciale (bugetul local, bugetul județean, fonduri UE, ONG și mediul de afaceri, PNDR);
- dotare administrației locale cu utilaje mecanizate (AFIR);
- servicii de evacuare a apei pluviale (buget local, PODD);

Un număr însemnat de proiecte investiționale sunt focusate către serviciile de învățământ și sănătate, incluzând de cele mai multe ori și modernizarea sau construcția infrastructurii specifice.

La nivel de județ, sunt identificare un număr de 67 proiecte de investiții care se derulează sau sunt încă în stadiul de propunere proiect, acestea din urmă fără să identifice o sursă certă de finanțare. Aceste proiecte reprezintă aprox. 12% din totalul proiectelor investiționale analizate la nivel de județ (anul 2021). Aceste proiecte destinate dezvoltării serviciilor de învățământ, se află printre prioritățile de dezvoltare a unui număr de 33 administrații publice din județ.

Proiecte majore de investiții ce sunt derulate sau propuse a se realiza în domeniul serviciilor de învățământ, fac referire la:

- construcția și dotarea unei unități de tip creșă (buget de stat și fonduri norvegiene);
- construcția și dotarea unei unități de tip grădiniță (FEADR, alte fonduri UE, CNI);
- construcția și dotarea unităților de învățământ școlar și liceal (POR și PNDL, bugetul de stat);
- construcția și extinderea unităților de învățământ (MDRAPFE, MDRAP, PNDL, PNDR, MLPDA, buget local);
- înființarea serviciilor IT pentru învățământ la distanță / online (POC, fonduri UE);

- dotarea cu echipamente adecvate pentru dezvoltarea învățământului online (POC, buget județean, buget local);
- modernizarea infrastructurii de învățământ (fond PNDL1 și 2, fonduri UE);
- modernizarea / reabilitarea unităților de învățământ (bugetul local, CNI, PNDR Ms 7.2);
- reabilitarea unităților de învățământ (AFIR, buget de stat, buget local);
- modernizarea / extinderea unităților școlare (surse nerambursabile și POR 2014-2020);

Sunt identificare un număr de 13 proiecte de investiții care se derulează sau sunt încă în stadiul de propunere. Aceste proiecte reprezintă numai 2.3% din totalul proiectelor investiționale analizate la nivel de județ (anul 2021). Aceste proiecte destinate dezvoltării serviciilor de sănătate, se realizează în 13 UATB-uri din județul Arad.

Proiectele majore de investiții ce sunt derulate sau sunt propuse a se realiza în domeniul serviciilor sanitare, fac referire la:

- construcția și dotare unei unități de tip spital – oraș Chișineu-Criș (buget de stat, buget local, alte fonduri);
- investiții în servicii și infrastructură de sănătate, specifică pandemiei cu COVID-19 (fonduri UE prin POR);
- propunere de reabilitare a unității spitalicești din com. Gurahonț;
- propunere de construcție a unei unități sanitare în com. Hălmagiu (CNI);
- reabilitare / modernizare unitate sanitară în com. Seleuș - proiect în derulare (PNDL);
- modernizare dispensar în comuna Șicula (buget local);
- propunere de construcția unei unități sanitare de tip dispensar în localitatea Vărădia de Mureș;
- construcția unei clinici medicale în comuna Vladimirescu (buget local, POS);
- propunere pentru construcția și dotarea unității de tip creșă în com. Zimandu Nou (CNI) și în orașul Chișineu-Criș (buget național, fond norvegian);
- înființarea unui centru de sănătate publică în mediul rural (PNRR);
- modernizarea / reabilitarea unităților de sănătate publică la nivel de localitate / județ (buget stat, buget județ, buget local);
- construcția unității sanitare în com. Zărand (buget local)
- propunere de construcție a unei unități sanitare de tip dispensar uman, în com. Zădăreni;
- propunere pentru înființarea unui centru de sănătate în com. Zerind (PNRR).
- modernizare și dotare secții la Spitalul Clinic Județean de Urgență Arad

Proiectele investiționale în servicii de agrement și petrecere a timpului liber sunt prioritare pentru un număr de 30 de UATB-uri, unde sunt propuse și derulate un număr de 49 de proiecte. Cele mai multe proiecte sunt în stadiu de propunere, neidentificând surse certe de finanțare.

Proiecte majore de investiții ce sunt derulate sau propuse a se realiza în activități recreative și de petrecere a timpului liber, fac referire la:

- construcția de baze sportive pentru agrement în mun. Arad (buget local, fond guvernamental), în com. Șeitin (fond GAL), în com. Șiria (BL, BN, POR)
- construcția și dotare bazinelor de înot, în orașe și comunele Seleuș, Semlac, Zădăreni;

- construcție ștrand în mun. Arad (fonduri private, buget local);
- construcție complex sportiv, sală de sport, bazin înot – mun. Arad, orașele Nădlac, Pâncota, Pecica (CNI, fonduri UE). Proiect propus și de orașul Chișineu-Criș (fonduri private, buget local);
- modernizare bază sportivă și construcția pistelor de biciclete în com Bocsig (AFIR și buget local, AFM și buget local, GAL), comuna Ususău;
- construcția unei baze sportive în com. Cărând (CNI), com Vladimirescu (buget local);
- propunere de modernizare bază sportive și teren de sport în com. Buteni (fond UE);
- construcție sală de sport cu tribună în com. Zerind (CNI);
- propunere proiect pentru construcție sală de sport în com. Felnac, Vărădia de Mureș, Vinga, Zărand și Zimandu Nou (CNI);
- propuneri de amenajări pentru complex sportiv și baza sportive, în comuna Gurahonț și în zona Parcului Dendrologic;
- propunere pentru modernizarea / amenajarea / consolidarea unităților sportive din comunele Hălmagiu, Hășmaș, Moneasa, Petriș, Secusigiu, Seleuș, Semlac (CNI, buget stat, buget local).

Tot mai multe localități dezvoltă proiecte investiționale ce vizează factorul recreativ și de agrement. Se manifestă un interes tot mai crescut în implementarea proiectelor ce prevăd construcția pistelor de biciclete, amenajarea spațiilor de recreere și agreement, dar și în integrarea și promovarea resurselor culturale. Aceste proiecte se implementează sau sunt în stadiu de propunere, atât în zonele urbane ale județului Arad, cât și în zonele rurale ale acestuia.

Un număr de 30 UATB din județ, realizează sau au formulat aprox. 50 de proiecte investiționale ce vizează dezvoltarea serviciilor/activităților recreative și sportive. Majoritatea proiectelor sunt în stadiu de propunere, implementarea acestora realizându-se în prezent cu precădere în mediul urban.

Finanțarea acestui tip de proiecte se realizează din fonduri guvernamentale, bugetul județean, bugetul local, fonduri private, mediul de afaceri, fonduri UE prin POR, CNI.

În 26 de UATB-uri din județ sunt propuse și/sau se implementează 33 de proiecte culturale, care vizează:

- promovarea resurselor culturale, a patrimoniului cultural și integrarea acestora în programe specifice;
- organizarea de evenimente culturale și promovarea produselor locale (fonduri UE, buget județ și buget local);
- modernizarea căminelor culturale din mediul rural (CNI, AFM, fonduri GAL, fonduri UE, PNDR Ms 7.6,, buget local, AFM);
- reabilitarea și dotare căminelor culturale din mediul rural (CNI, buget local);
- construcția căminelor culturale în mediul rural (fond MDRAP, CNI);
- modernizare, dotare cămin cultural (FEADR-MADR-AFIR);
- construcție centru cultural în com. Vladimirescu (buget național, buget local, POR-AP 6);
- conservarea cetăților din județ și integrarea acestora în circuite turistice culturale (buget de stat, buget județ, buget local).

Un număr de 28 de proiecte investiționale se implementează sau sunt în stadiu de implementarea în. Un număr de 18 UATB-uri își propun să implementeze astfel de proiecte de investiții. În mediul urban sunt deja în stadiu de implementare proiecte de vizează:

- modernizarea sistemului de termoficare din mun. Arad;
- eficientizarea energetică a clădirilor rezidențiale – oraș Chișineu-Criș (fond UE, buget național, buget local); **domeniul energiilor verzi**
- eficientizarea energetică a unităților școlare – propunere proiect în orașul Chișineu-Criș (fonduri UE);
- producerea energiei termice cu biomasă (POR) și creșterea eficienței energetice pentru sistemul de iluminat public din orașul Ineu (POR)
- utilizarea energiei geotermale pentru termoficarea orașului Nădlac (fond POIM) și instalarea panourilor fotovoltaice în oraș (fonduri private);
- eficient energetica clădiri publice (MDRAPFE), implementarea sistemului de producere a energiei termice din resurse geotermale (POIM) și eficientizarea energetică a unităților școlare și preșcolare din orașul Pecica;

În mediul rural proiectele sunt:

- Producerea de energie verde prin montarea panourilor fotovoltaice în com. Bocsig (fonduri străine Norvegia);
- eficientizarea energetică a unităților școlare (BN-AFM), eficientizarea energetică a clădirilor din administrația publică (fonduri norvegiene); construcția de hidrocentrale pe Canalul Morilor – propuneri de proiecte propuse de com. Buteni;
- construcția parc fotovoltaic Arad 1 (fonduri private), com. Grăniceri;
- producerea de energie verde, prin amplasarea panourilor fotovoltaice în com. Bocsig (fonduri străine Norvegia);
- propunere de proiect pentru eficientizarea sistemului de iluminat public din com. Dieci (AFM);
- proiecte propuse pentru creșterea eficienței energetice în localități rurale, ce vizează clădirile publice - com. Moneasa, Peregu Mare, Petriș, Șintea Mare, Socodor (fonduri de mediu AFM, buget local);
- implementarea sistemului integrat pentru producerea energiei termice în com. Seleuș;
- eficientizarea energetică pentru rețelele de iluminat public din com Zerind (BN-AFM); propuneri de proiecte pentru eficientizarea energetică a clădirilor și amenajarea parcului fotovoltaic în teritoriul comunei (Fonduri Norvegiene);

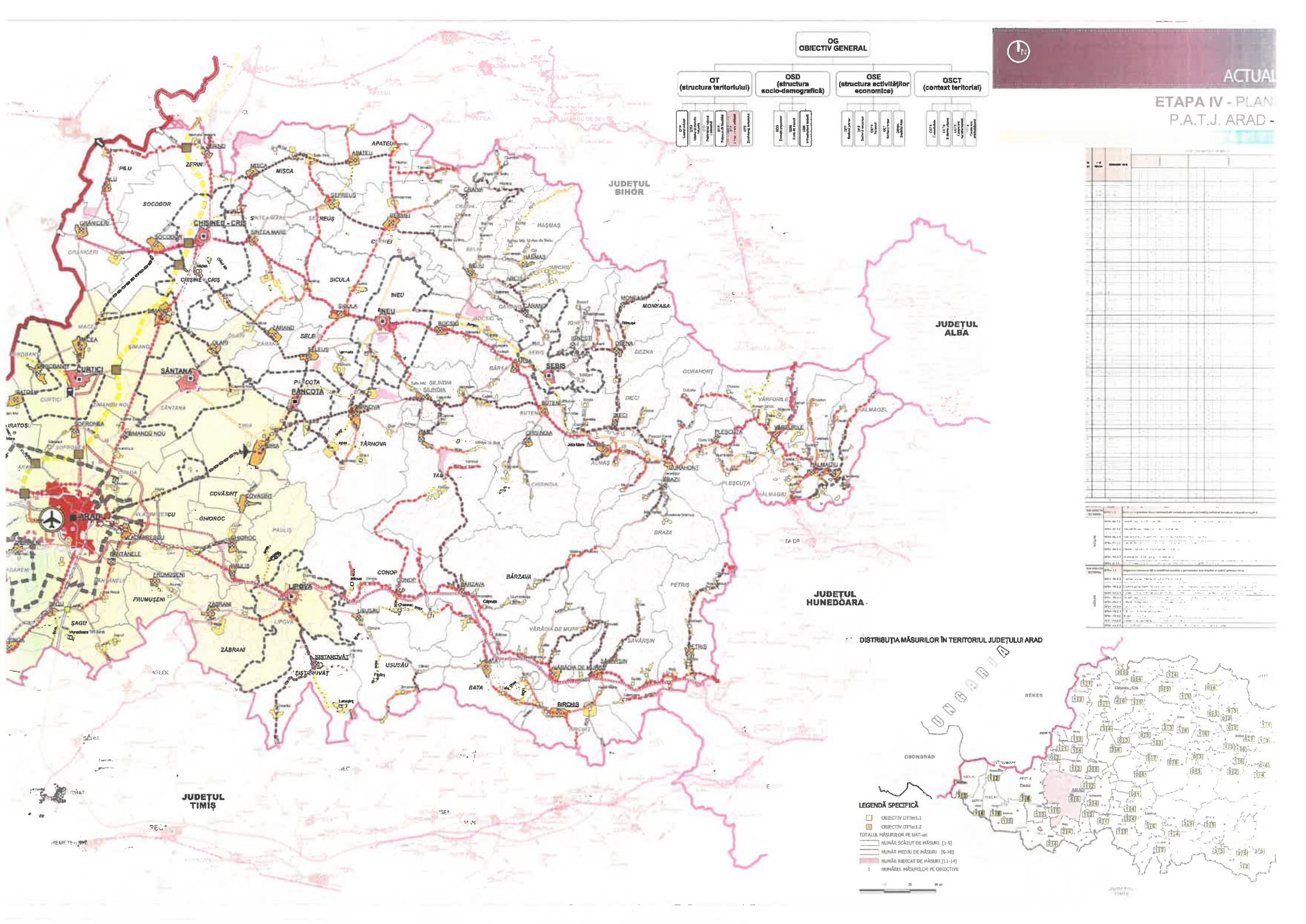
OG
OBIECTIV GENERAL
OT
(structura teritoriului)
OSD
(structura socio-demografică)
OSE
(structura activităților economice)
OSCT
(context teritorial)
ACTUAL
ETAPA IV - PLAN
P.A.T.J. ARAD -
JUDEȚUL BIHOR
JUDEȚUL ALBA
JUDEȚUL HUNEDOARA
JUDEȚUL TIMIȘ
ARAD
CHIȘINEU - CRIȘ
SEBIȘ
LIPOVA
SISTAROVĂȚ
BIRCHIȘ
DISTRIBUȚIA MĂSURILOR ÎN TERITORIUL JUDEȚULUI ARAD
UNGARIA
LEGENDĂ SPECIFICĂ
OBIECTIV OTTm1.1
OBIECTIV OTTm1.2
TOTALUL MĂSURILOR PE UAT-uri
NUMĂR SCĂZUT DE MĂSURI [1-5]
NUMĂR MEDIU DE MĂSURI [6-10]
NUMĂR RIDICAT DE MĂSURI [11-14]
NUMĂRUL MĂSURILOR PE OBIECTIVE

ACTUAL

ETAPA IV - PLANU
P.A.T.J. ARAD -

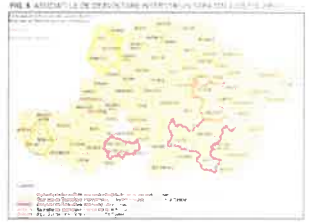

Surse date cf.:
1. PATN - Secțiunea I - Rețele de transport - Direcții de dezvoltare a rețelei de căi ferate
2. PATN - Secțiunea I - Rețele de transport - Direcții de dezvoltare a rețelei de căi navigabile
3. PATN - Secțiunea I - Rețele de transport - Direcții de dezvoltare a rețelei de aeroporturi
4. PATN - Secțiunea I - Rețele de transport - Direcții de dezvoltare a rețelei de porturi
5. Programul Operațional pentru Cooperare Teritorială Europeană (COP)
6. Programul IPA de Cooperare Transfrontalieră România - Serbia
7. Ministerul Dezvoltării Regionale Administrației Publice și Fondurilor Europene (MDRAPFE)
8. Agenția de Dezvoltare Regională Sud Vest (ADR Sud Vest)
9. https://land.copernicus.eu/pan-european/corine land-cover, accesate: August 2020.
10. Date cartografice - http://www.esri.com/.